

лений на подолання всіх меж тотальності, що в антропологічному вимірі розглядається як реальне подолання смертності або **метафізика благодаті і обожнення**.

А це є предметом релігійної сфери і тому вимагає переосмислення ідеї автономності філософії від теології. Точно так як і сама теологія вимагає філософської рефлексії, без якої перетворюється в сухий академізм для спеціалістів. Напевне епоха діалогу між філософією і теологією, що почалась в ХХ ст. і мала евристичні наслідки для обох сфер діяльності, може мати плідне продовження і поглиблення протягом ХХІ ст.

Список використаних джерел

1. Бадью А. Делез. Шум бытия / пер. с франц. Д. Скопина. – М.: Фонд научных исследований “Прагматика культуры”, из-во Логос–Атера / “Ессе homo”, 2004. – 184 с.
2. Библин В. В. Энергия. – М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2010. – 488 с.
3. Зеньковский В. В. Христианская философия. Составитель и отв. редактор О. А. Платонов. – М.: Институт русской цивилизации, 2010. – 1072 с.
4. Флоровский Г. В. Тварь и тварность. [Электронный ресурс] / Флоровский Г. В. – Режим доступа: <http://lib.cerkov.ru/preview/6529/> – Заглавие с экрана.
5. Хайдеггер М. Время и бытие / М. Хайдеггер. – М.: Республика, 1993. – 446 с.
6. Харт Девид Красота бесконечного: эстетика христианской истины. (Серия “Современное богословие”). – М.: Библиско-богословский институт св. апостола Андрея, 2010. – 673 с.
7. Хоружий С. С. Заметки к энергийной антропологии [Электронный ресурс] / С. С. Хоружий. – Режим доступа: http://ihtik.lib.ru/2013.05_ihtik_philosophy. – Заглавие с экрана.
8. Хоружий С. С. Исихазм и история [Электронный ресурс] / С. С. Хоружий. – Режим доступа: http://synergia-isa.ru/wp-content/uploads/2013/07/horuzhy_hesychasm_history.pdf. – Заглавие с экрана.
9. Хоружий С. С. К феноменологии аскезы. – М.: Издательство гуманитарной литературы, 1998. – 352 с.

References

1. Badyu A. Delez. Shum byitiya / Per. s frants. D. Skorina. – M.: Fond nauchnykh issledovaniy “Pragmatika kul'turyi”, iz-vo Logos–Atera / “Ecce homo”, 2004. – 184 s.
2. Biblin V. V. Energiya. – M.: Institut filosofii, teologii i istorii sv. Fomyi, 2010. – 488 s.
3. Zenkovskiy V. V. Hristianskaya filosofiya. Sostavitel i отв. redaktor O. A. Platonov. – M.: Institut russkoy tsivilizatsii, 2010. – 1072 s.
4. Florovskiy G. V. Tvar i tvarnost. [Elektronnyiy resurs] / Florovskiy G. V. – Rezhim dostupa: <http://lib.cerkov.ru/preview/6529/> – Zaglavie s ekrana.
5. Haydegger M. Vremya i byitie / M. Haydegger. – M.: Respublika, 1993. – 446 s.
6. Hart Devid Krasota beskonechnogo: estetika hristianskoy istiny. (Seriya “Sovremennoe bogoslovie”). – M.: Bibleysko-bogoslovskiy institut sv. apostola Andrey, 2010. – 673 s.
7. Horuzhiy S. S. Zаметки k energiynoy antropologii [Elektronnyiy resurs] / S. S. Horuzhiy. – Rezhim dostupa: http://ihtik.lib.ru/2013.05_ihtik_philosophy. – Zaglavie s ekrana.
8. Horuzhiy S. S. Isihazm i istoriya [Elektronnyiy resurs] / S. S. Horuzhiy. – Rezhim dostupa: http://synergia-isa.ru/wp-content/uploads/2013/07/horuzhy_hesychasm_history.pdf. – Zaglavie s ekrana.
9. Horuzhiy S. S. K fenomenologii askezyi. – M.: Izdatelstvo gumanitarnoy literatury, 1998. – 352 s.

Ignatyev V. A., PhD, associate professor, assistant professor of “Law”, Kirovograd Institute of State and Municipal Management Classic Private University (Ukraine, Kirovograd), va.ignatyev@gmail.com

Energy discourse in nonclassical ontology

The author considers an energy discourse in orthodox theology as heuristic philosophical process of formation of nonclassical ontology that exists in the field of history and philosophy along with an essential discourse of a classical philosophical paradigm.

Keywords: metaphysics, ontology, essence, energy, essence discourse, energy discourse, absoluteness, distinction.

Ignatyev V. A., кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры “Правоведения”, Кировоградский институт государственного и муниципального управления Классического частного университета (Украина, Кировоград), va.ignatyev@gmail.com

Энергийный дискурс неклассической онтологии

Рассмотрено энергийный дискурс православного богословия как эвристически философский процесс формирования неклассической онтологии, который существует в историко-философском поле наряду с эссенциальным дискурсом классической философской парадигмы.

Ключевые слова: метафизика, онтология, сущее, энергия, эссенциальный дискурс, энергийный дискурс, тотальность, различение.

* * *

УДК 141.7:17.021.1

Кузьмиченко І. О.
кандидат філософських наук, доцент
кафедри філософських та гуманітарних дисциплін,
Інститут хімічних технологій Східноукраїнського
національного університету ім. В. Даля
(Україна, Рубіжне), kuzmichenkoI@rambler.ru

МАЙСТЕРНІСТЬ: ВІД ІМАНЕНТНОГО ДО ТРАНСЦЕНДЕНТНОГО

Розглянуто імперативність набуття майстерності як шлях людини до усвідомленої гармонізації себе і світу. Проаналізовано зовнішні грані майстерності та її внутрішні механізми. Встановлено, що майстерність проявляється у діяльності особистості, але не зводиться тільки до неї, – сутність майстерності, її стрижень і рушійна сила саме в цілісній особистості людини, в її позиції, реалізації власної системи цінностей, помножених на знання, досвід, світосприйняття. Відмічено, якщо людина є творцем і творінням культури, то майстер – це удосконалене її творіння і медіаційний посередник, зв'язуюча ланка між світом людським і трансцендентним, і тому процес набуття майстерності, який є шляхом до внутрішньої об'ємної голографічної цілісності і гармонізації людської особистості, пошуку її самості являється невід'ємною складовою процесу інкультурації людини, її закономірним підсумком і показником.

Ключові слова: майстерність, майстер, культура, творчість, особистість.

У давні часи, ще в умовах примітивної культури люди почали усвідомлювати значення майстерності, а також значення тих знань, які були пов'язані з нею. Високий соціальний статус усілякої майстерності і усілякого вміння, а також високий статус форм знання, що пов'язані з майстерністю безперечно мав місце уже тоді. Сьогодні людині “раціоналізованій”, яка добре розуміє або хоче розуміти свою користь, складно визначити “корисність” майстерності, яка формується неспішно, не швидше, ніж вона повинна статися. Багато питань виникає у сучасної людини: чи станеться це взагалі (де гарантії?), скільки часу треба витратити на формування цієї якості? І головне питання: чи є у сучасному суспільстві потреба у майстерності і майстрах взагалі? Однак раніше чи пізніше кожна людина приходиться до потреби визначитися зі своєю позицією у цьому питанні, бо майстерність є важливою складовою діяльності індивіда, бо за словами О. Субетто “Майстер у своєму онтологічному вимірі завжди ... рух до реалізації людської цілісності, креативності, є завжди рух до ідеалу, “людини майбутнього” [1], а отже шлях до зняття протиріч особистісного та професійного.

Феномен майстерності у різноманітних її проявах розглядається у працях таких учених як А. Деркач, К. Платонов (професійна майстерність), Ш. Амонашвілі, В. Ягупов, І. Зязюн (педагогічна

майстерність), Н. Хамітов (майстерність в контексті протиріч людського буття) тощо.

Явище, яке прийнято називати майстерністю, є складним і достатньо багатограним. Найчастіше, говорячи про майстерність, мають на увазі високу ступінь вмінь і навичок в якійсь із сфер діяльності. Разом з тим, словом “майстерність” позначають здатність використовувати знання, часто навіть не усвідомлюючи, як саме це відбувається (одним з перших про подібне явище писав М. Полані, – використовуючи поняття “майстерність” щодо науки, він називав це “особистісним” знанням, яке неможливо формалізувати).

Отже майстерність – це поняття доволі неоднозначне. На сьогодні воно дещо зневільоване, амбігуентне; можна зустріти найрізноманітніші його інтерпретації, які іноді дуже далекі від істини. Тому для реалізації мети дослідження розглянемо і проаналізуємо онтологічні властивості та межі поняття майстерність, а також його зв’язок з іншими спорідненими категоріями.

Поняття майстерність є однією з основних категорій психології праці та акмеології. Засновник акмеології Б. Ананьєв основною ідеєю цієї науки вважав вивчення “вершинних” досягнень особистості. Але сама ідея “найвищих стадій розвитку” індивіда у більшості своїх є філософською. Про це згадували у своїх працях А. Бергсон, А. Маслоу, Ф. Ніцше, А. Тойнбі, А. Шопенгауер. Гуманістичні філософські і антропологічні ідеї щодо самоудосконалення, рефлексії і мудрості людини висловлювали і представники російської філософії: Лев Толстой, В. Соловйов, Н. Лоський, О. Лосєв, П. Флоренський.

З позицій акмеології, майстерність – це особистісна якість, яка проявляється у професійній діяльності людини. Широко відомі поняття педагогічної, акторської, інженерної майстерності тощо. Очевидно, що у сучасному світі найбільш актуальна і затребувана саме професійна майстерність (тобто майстерність як особистісна характеристика людини, з позицій її впливу на результативність професійної діяльності). На сьогодні саме вона, її характеристики і формування цікавлять науковців і дослідників, але нам хотілося б розглянути майстерність з позицій ціннісно-змістовного прояву сутнісних сил природи людини, що дають можливість індивіду віднайти свою цілісність.

Треба визнати, що майстер – це людина великої і складної долі. Згадаємо масштабних майстрів людства: Артюра Рембо, який у відчай від невизнання став торговельним агентом; художника Анрі Руссо, який, щоб заробити на життя, працював митником... і ще багатьох і багатьох творців, не зрозумілих і неприйнятих за життя. Ці приклади можна наводити безкінечно. Дійсно, зовнішня привабливість, блиск, пошана, якою наділяє великих майстрів суспільство (хоча і стається це у переважній більшості після їх смерті) конче привабливі, але чи готова пересічна людина жити складною долею істинних майстрів? Складне і неоднозначне питання...

Етимологічний аналіз слова “майстер” показав наступне: відомі його давньо-французький (*meistre*), латинський (*magister* “начальник, голова”), італійський, іспанський (*maestro*), французький (*maître*) аналоги. У давньо-російській мові це слово запозичене у формі

“мастеръ” (“магістр ордена”). Походження з англійської “*master*” не є ймовірним, зважаючи на наявність ранніх давньо-російських прикладів [2].

Розглянемо властивості майстерності.

По-перше, майстерність передбачає наявність “стильового Я” як форми прояву екзистенціального через професійне. Стиль є фактором історико-культурно-антропологічної цілісності, що дозволяє проникнути в глиб людського буття, це образ, лице, ім’я суб’єкта культури, а тому, – спосіб і форма його ідентифікації.

Стиль чітко проявляє межі самості майстра для себе й інших, – проявляється її місце, структура, стійкість. Але він є не лише внутрішнім надбанням суб’єкта, але й розрахований на прочитання образу його самості в культурному світі, на вступ до відкритого діалогу з іншими ідентичностями [206]. “Прочитаний” іншими особистостями проявлений образ самості майстра (у вигляді твору, виробу, прояву особистості тощо) набуває ознак ідеалу, образності, стає зразковим. Тобто майстерність володіє деонтологічною властивістю, вносячи у змістовий горизонт сприймаючого ідеалізуючий компонент, – деяке “як повинно бути”, актуалізуючи креативний компонент людської свідомості та мислення. Тим самим прояв самості майстра стає “ідеальною моделлю” людської поведінки і діяльності.

По-друге, говорячи про майстерність не можна оминати проблему свободи, бо це, так би мовити, два боки однієї медалі. Свобода виявляє себе в ухваленні людиною рішень, не обумовлених ззовні середовищем або обставинами, в її прагненні до збагнення і реалізації абсолютного сенсу і в тому фундаментальному переживанні, яке виникає у цей момент. І лише у цей момент наявне буття людини може піднятися до “буття самості”, можливості в повному розумінні бути собою. Свобода вибору людини ґрунтується на багатстві варіантів минулого досвіду та дисципліни застосування перевірених часом принципів, а також уміння їх гармонічно комбінувати. Саме тут з’являється майстерність, яку можна нескінченно удосконалювати. Свобода і майстерність рівнозначні, вони перетікають з однієї своєї іпостасі в іншу.

Наголосимо ще раз, майстерність – це рух у бік свободи, звільнення від раціонального механістичного розрахункового детермінізму. Приходячи до вищих рівнів творчості, наповнених майстерністю, людина приходить до необхідності поєднати віру і розум. З появленням і проявленням майстерності особистість припиняє свої дії вивіряти і контролювати логічно, а це значить, що з’являється свобода дії, – концентрація при дії виходить “з області голови у область серця”.

По-третє, одвічним супутником майстерності є креатив, творчість, як зміна майбутнього, створення чогось, чого зараз не існує. Майстерність не тільки проєцюється на відношення людини до дійсності, але й на ті можливості, від усвідомлення яких залежить її здатність створювати своє майбутнє, тобто можливість творчої трансформації і оптимізації людського буття. Майстер свідомо чи несвідомо сприймає себе як людину, що впливає на майбутнє – і з точки зору створення нового, і з точки зору сприйняття як співтворчості, у якій він приймає участь, поєднуючись з природним потоком подій, з Богом. Майстри тут не пасивні

споглядачі, вони співучасники, творці, але у доступній для них частині [3].

Творчість майстра не пов'язана жорстко з областями діяльності, вона уже сама по собі і спосіб діяльності і спосіб життя. Творчо – це значить – без жорстких схем (“Насамперед, поява творчої знахідки пов'язана з ситуацією невизначеності, з виходом за межі відомого чи загальноприйнятого” [4, с. 5]), це форма гармонії з природою, це спосіб взаємовідносин з навколишнім світом, який частіше має межі – там, де майстру вдалося вписатися у потік подій. І вже усередині цього потоку майстер може творити нове. Гармонічне входження у цей потік – це, по суті справи, можливість “піднятися” над буденними справами і буденним сприйняттям дійсності.

Нахнення – це саме той механізм, який синхронізує дії майстра з потоком подій навколишнього світу. Особливість творчості майстра у тому, що він “підіймається” над рамками раціоналізму. І якщо раціоналізм – це пласка картинка, то майстер і його дії стають “об'ємними”. Механізм переходу у стан майстерності запускається, на наш погляд, з того моменту, коли людина змінює свою систему раціонально-механістичного уявлення про світ на інтуїтивне уявлення (але, безперечно, на базі уже набутих знань та умінь), яке відповідає законам, за якими протікають процеси у навколишньому світі.

Як влучно зазначив С. Дмитрієв, треба розрізнити творчу особистість і творця (майстра): “Я–усвідомлює не творить. “Я–розуміє” не творить. “Я–рефлексує” не творить. Творить інше “Я”, яке знаходиться в у так званому “діалоговому полі інтерсуб'єктивності”, що виникає у гранично широкій соціокультурній системі “Я і Світ”. Цим іншим “Я”, посередником у самосвідомості особистості, на думку дослідника, можуть бути як “Я іншої людини”, так і соціокультурні світоглядні універсалиї (самосвідомість людей, об'єктивована у соціокультурних продуктах діяльності) [5].

Не можна не торкнутися питання про привабливість майстерності для суспільства. Людська мрія – жити в “місті майстрів”, яка виражається у фольклорі різних народів живе і до сьогодні. Звісно, жити у суспільстві, яке у більшості своїй складається з майстрів своєї справи безумовно краще, ніж у суспільстві професійних посередностей.

У своїй статті (спираючись на праці М. Махмутова і О. Новикова) Дж. Байсалов й І. Васильєв у числі іншого говорять про неполітичні причини руйнування СРСР. Указується, що кваліфікації працівників на момент його руйнації відставала від рівня складності робіт у середньому по народному господарству майже на цілий розряд. Тут треба сказати, що у розвинених країнах, при відставанні рівня кваліфікації робітників хоча б на 0,4 розряду підприємство вважається нерентабельним. Наслідки ми усі добре пам'ятаємо: руйнування великої країни, зубожіння переважної більшості громадян, соціальний катаклізм. Автор статті робить цілком логічне припущення, що суспільство, яке складається з майстрів своєї справи, гарантоване від перебудов, революцій та інших потрясінь. Товариство майстрів – це суспільство соціальної стабільності [6]. Висновки логічні, але існує і інший бік проблеми...

Звичайно, існування і діяльність майстра можливо лише у соціокультурній системі, не дивлячись на відчуження майстра від суспільства. У цьому полягає трагізм існування майстрів і майстерності. Майстри – це особистості, які живуть за іншими (ніж у суспільстві) законами, мають іншу систему цінностей, які вони можуть проєціювати на суспільство. Майстри з великої літери суспільству не потрібні, “не вигідні”, тому що “вирощувати” творців – це створювати суспільство, яке некероване і неконтрольоване. Справжніх майстрів дуже мало (чому – це окреме питання), суспільство ж, природно, орієнтується на більшість. Але чим воно за це розплачується?

У–четвертих, у діяльності і житті майстра домінуючим є естетичний критерій. Майстер не каже, погано чи гарно – він каже: красиво чи некрасиво. Він чинить красиво, він красиво думає, він красиво живе... Це той випадок, коли краса “сходиться” з ефективністю, ідеальний результат досягається з легкістю.

Будь-який творець володіє здатністю до високої концентрації, до того ж концентрації несвідомої, скоріше навіть надсвідомої (тобто ця концентрація – це не насилля над собою, вона проявляється без помітного зусилля на фізичному плані). Коли людина робить ту справу, заради якої вона народжена на світ, вона прекрасна. Коли діє майстер, він знаходиться на вершині своїх можливостей і у глибокій центрівці з собою і Всесвітом.

Свідомість творця у даному випадку характеризується відчутним “зсувом” від раціонально-механістичних критеріїв праці до естетично вивірених її ознак. Тобто у діях майстра на передній план виступає естетична імперативність, як модулятор його поведінки. Цей модулятор налаштовує особистість таким чином, щоб її діяльність не порушувала цілісність, гармонію та красу світу [7, с. 92].

По–п'яте, майстерність “діє” на людину через емоції. Вона допомагає передати найтонші відтінки станів, адекватно передати ідеї задуму, вона дозволяє зробити любий зразок праці виразним, таким, який має сильний емоційний вплив на людей.

Сьогодні приходить усвідомлення того, що виникає тенденція до “поєднання” інтелектуальної і афективної сфери особистості. Спостерігається підвищена цікавість до емоційного інтелекту – термін, хоча і вважається не дуже вдалим (бо його складові – емоції і інтелект – протягом багатьох століть розглядаються як властивості–антиподи), проте прийнятий до ужитку і виступає не тільки як позначення психологічного феномена, але і як символ нового модусу, стиля мислення, що розглядає афективну сферу поряд з інтелектом, як рівноцінні умови, необхідні для наукового пізнання і успішної діяльності. Ця зацікавленість звернення до емоційного феномену пояснюється багатьма причинами.

По–перше, механізм трансмісії культури – сучасна освіта, яка спирається сьогодні на конвергентне мислення, що продукується і підсилюється рецептурно–репродуктивними методами навчання, уже не задовольняє суспільство. Освіта усе частіше звертається до творчих методів розвитку особистості, які спираються на емоційний фактор, що лежить в основі пошукової діяльності та її стимулює.

По–друге, після довгої перерви знову виникла цікавість до головного “органу” художньої творчості – художнього мислення [8].

По–третє, народження нового стиля мислення, який спирається на “некласичну раціональність” (О. Асмолов).

Отже якщо “...емоції – це складно влаштована нейрофізіологічна машина, яку людина запускає в хід, щоб вибратися з безвиході, куди її загання обізнаність про власну кінцівку ... про неминучу поразку розуму, що стикається з ненадійною крихкістю плоті” [9], тоді майстерність – це намагання подолати смерть, виражене у практичній людській діяльності. Майстри не старіють і не вмирають, – вони продовжуються у своїй праці, своїх учнях, пам’яті про себе.

Не можна не згадати, що майстер завжди – це безперервна, невпинна праця, процес матеріалізації мрії, уявлення, перетворення нестабільного уявного об’єкта у щось матеріальне. У цьому контексті згадуються такі персонажі авторських казок, що персоніфікуються в таких образах умільців з народу як Лівша М. Лескова і Данило–майстер П. Бажова. До речі, у образі останнього втілено архетип уральського майстра. Тут майстер починається з культу праці, культу знання; його походження не хтонічне і не божественне, у даному випадку майстер – це “культуроутворююча фігура”, квінтесенція розуміння світу і людини [10].

Як стверджує М. Бердяєв, “трансцендентне приходить до людини не зовні, а з середини, із глибини [11]”. Особистість майстра, творця лице–творить – робить себе, конструює свою унікальність. Одухотворення своєї справи, становлення через цю справу Людиною об’єднує глибинним сенсом справжніх майстрів будь–яких видів діяльності; воно наповнює її сенсом, який виразно переживається усіма, хто з цією діяльністю стикається – спостерігаючи за її процесом, споживаючи її продукт тощо. Звісно, майстерності як такої не можна навчитися у звичайному розумінні слова, набуття її можливе лише у процесі пізнання і перетворення себе і світу, але задати вектор на цьому тернистому шляху система освіти та інші соціальні інститути просто зобов’язані.

Звісно, зовсім не обов’язково, щоб усі члени суспільства були художниками, писали вірші або створювали скульптури. Той вид діяльності, у якому людина самореалізується, віднаходить свою самість, де найкраще, найвільніше проявляється творчій підхід і є шляхом культури, по якому судилося пройти кожному з нас, щоб знайти себе. Об’єднання усіх сутнісних сил, прояв усіх людських особистісних властивостей у справі, яка є життєвим призначенням, сприяють розвитку індивідуальності, виявляють її унікальні і неповторні риси, перетворюють людину, яка у свою чергу перетворює світ. Якщо людина освоїла свою справу на рівні майстерності (і по процесу, і по результатам), значить вона вийшла на рівень духовного розвитку.

Підбиваючи підсумки викладеного, хотілося б сказати наступне.

Майстерність проявляється у діяльності особистості, але не зводиться тільки до неї: сутність майстерності, її стрижень і рушійна сила – в цілісній особистості людини, в її позиції, реалізації власної системи цінностей, помножених на досвіді, світосприйнятті.

Говорячи про майстерність, неодмінно треба відмітити наявність її зовнішньої (успішне, красиве, елегантне, а значить і доцільне розв’язання різноманітних професійних, життєвих ситуацій) і внутрішньої (сплав властивостей особистості, її стрижневе “Я”, внутрішній імператив, який вимагає від особистості прагнути до майстерності) сторони. І якщо людина є творцем і творінням (суб’єктом і об’єктом) культури, то майстер – це удосконалене її творіння і медіаційний посередник, зв’язуюча ланка між світом людським і трансцендентним. І тому, процес набуття майстерності, що, на думку автора, є шляхом до внутрішньої об’ємної голографічної цілісності і гармонізації людської особистості, пошуку її самості являється невід’ємною складовою процесу інкультурації людини, її закономірним підсумком і показником.

Список використаних джерел

1. Субетто А. И. Диалектика снятия противоречий личностного и профессионального измерений в становлении личности [Электронный ресурс] / А. И. Субетто // “Академия Тринитаризма” – Режим доступа: <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0105/002a/01050007.htm>.
2. Vasmer M. Russisches etymologisches Wörterbuch. Bd. 1–3 / M. Vasmer – Heidelberg: Carl Winter; Universitätsverlag, 1953–1958. – (Indogermanische Bibliothek herausgegeben von Hans Krahe. 2 Reihe: Wörterbücher). – 1953. – Т. 1. – 755 s.
3. Лебедько В. Магия в профессии и творчестве [Электронный ресурс] / Владислав Лебедько – С.–Петербург, 2003. – Режим доступа: http://svitk.ru/004_book_book/16b/3471_lebedkomagiya_v_professii_i_tvorhestve.php.
4. Поліщук О. П. Інтуїція. Природа, сутність, евристичний потенціал: [монографія] / Олена Поліщук. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2010. – 228 с.
5. Дмитриев С. В. Смыслосодержащие механизмы деятельностного сознания личности творца [Электронный ресурс] / С. В. Дмитриев // Физическая культура: науч.–метод. журнал. – 2001. – № 2. – Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/press/fkvot/2001N2/P4–10.HTM>.
6. Байсалов Дж. Авторская система деятельности как стратегическая цель становления личности специалиста [Электронный ресурс] // Байсалов Дж. У., Васильев И. Б. – Режим доступа: <http://arunet.kg/stati/96–avtorskaya–sistema–deyatelnosti–kak–strategicheskaya–cel–stanovleniya–lichnosti–specialista.html>.
7. Журба М. А. Онтологічна концепція естетичної імперативності в філософських поглядах Г. В. Ф. Гегеля / Микола Журба // Схід: аналіт.–інформ. журнал. – 2008. – № 2 (86). – С. 90–93.
8. Поліщук О. П. Художнє мислення: естетико–культурологічний дискурс: [монографія] / Олена Поліщук. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2007. – 208 с.
9. Смирнов И. В. Буре страсти [Электронный ресурс] / Игорь Смирнов // Звезда. – 2011. – № 10. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/zvezda/2011/10/sm14.html>.
10. Иванов А. Мастер [Электронный ресурс] / Алексей Иванов // Христианство. – 2009. – Режим доступа: <http://northural.ru/article/master/>.
11. Бердяев Н. А. О назначении человека / Н. А. Бердяев. – М.: Республика, 1993. – 383 с.

References

1. Subetto A. Y. Dyalektyka snyatyaya protivorechuy lychnostnoho y professional'noho yzmerenyy v stanovlenyy lychnosty [Jelektronnyj resurs] / A. Y. Subetto // “Akademyya Trynyтарыzma” – Rezhym dostupa: <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0105/002a/01050007.htm>.
2. Vasmer M. Russisches etymologisches Wörterbuch. Bd. 1–3 / M. Vasmer. – Heidelberg: Carl Winter; Universitätsverlag, 1953–1958. – (Indogermanische Bibliothek herausgegeben von Hans Krahe. 2 Reihe: Wörterbücher). – 1953. – Т. 1. – 755 s.
3. Lebed'ko V. Mahyya v professyy u vorchestve [Jelektronnyj resurs] / Vladyslav Lebed'ko – S.–Peterburh, 2003. – Rezhym dostupa: http://svitk.ru/004_book_book/16b/3471_lebedkomagiya_v_professii_i_tvorhestve.php.

4. Polishchuk O. P. Intuyitsiya. Pryroda, sutnist', evrystychnyy potentsial : [monohrafiya] / Olena Polishchuk. – K. : Vyd. PARAPAN, 2010. – 228 s.

5. Dmytryev S. V. Smyslosoderzhashhie mekhanyzmy deyatelnostnoho soznannya lychnosti tvortsa [Jelektronnyj resurs] / S. V. Dmytryev // Fyzycheskaya kul'tura: nauch.–metod. zhurnal. – 2001. – № 2. – Rezhym dostupa : <http://lib.sportedu.ru/press/fkvot/2001N2/P4–10.HTM>.

6. Baysalov Dzh. Avtorskaya sistema deyatelnosti kak stratezhicheskaya tsel' stanovleniya lychnosti spetsyalysta [Jelektronnyj resurs] // Baysalov Dzh. U., Vasylyev Y. B. – Rezhym dostupa : <http://arunet.kg/stati/96–avtorskaya–sistema–deyatelnosti–kak–stratezhicheskaya–cel–stanovleniya–lichnosti–specialista.html>.

7. Zhurba M. A. Ontologichna kontsepsiya estetychnoyi imperatyvnosti v filosofskiykh pohlyadakh H. V. F. Hehelya / Mykola Zhurba // Skhid: analit.–inform. zhurnal. – 2008. – № 2 (86). – S. 90–93.

8. Polishchuk O. P. Khudozhnye myslennya: estetyko–kul'turologichnyy dyskurs : [monohrafiya] / Olena Polishchuk. – K. : Vyd. PARAPAN, 2007. – 208 s.

9. Smymov Y. V. bure strasty [Jelektronnyj resurs] / Yhor' Smyrnov // Zvezda. – 2011. – № 10. – Rezhym dostupa : <http://magazines.russ.ru/zvezda/2011/10/sm14.html>.

10. Yvanov A. Master [Jelektronnyj resurs] / Aleksey Yvanov // Khrystyanstvo. – 2009. – Rezhym dostupa : <http://northural.ru/article/master/>.

11. Berdyaev N. A. O naznachenyi cheloveka / N. A. Berdyaev. – M. : Respublyka, 1993. – 383 s.

Kuzmichenko I. O., Cand. Phil. Sci., Associate Professor of the Department of philosophical and humanitarian disciplines of Institute of chemical technologies of the East Ukrainian national university of V. Dahl (Ukraine, Rubezhnoe), kuzmichenkoi@rambler.ru

Skill: from immanent to transcendental

The imperativeness of acquisition of skill as a way of a person to conscious harmonization of himself and world is considered. The external sides of skill and its internal mechanisms are analysed. It is ascertained that skill is shown in the activity of a personality, but it is not reduced only to it, – the essence of skill, its core and a driving force namely in the complete personality of man, in his positions, in realization of his own value system, multiplied by knowledge, experience, worldview. It is noted that if a person is a creator and creation of culture, than a master is it advanced creation and mediational mediator, a binding link between the human world and the transcendental one and therefore the process of acquisition of skill which is a way to internal volume holographic integrity and harmonization of human personality, to search of his self is an integral component of the process of person inculturation, its natural result and indicator.

Keywords: skill, master, culture, creativity, personality.

Кузьмиченко І. О., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософських і гуманітарних дисциплін, Інститут хімічних технологій Восточноукраїнського національного університету ім. В. Даля (Україна, Рубежное), kuzmichenkoi@rambler.ru

Мастерство: от имманентного к трансцендентному

Рассмотрена императивность приобретения мастерства как путь человека к осознанной гармонизации себя и мира. Проанализированы внешние грани мастерства и его внутренние механизмы. Установлено, что мастерство проявляется в деятельности личности, но не сводится только к ней, – сущность мастерства, его стержень и движущая сила именно в целостной личности человека, в его позиции, реализации собственной системы ценностей, умноженных на знания, опыт, мировосприятие. Отмечено, если человек является творцом и творением культуры, тогда мастер – это усовершенствованное ее творение и медиационный посредник, связующее звено между миром человеческим и трансцендентным, и поэтому процесс приобретения мастерства, который является путем к внутренней объемной голографической целостности и гармонизации человеческой личности, поиска ее самости является неотъемлемой составляющей процесса инкультурации человека, его закономерным итогом и показателем.

Ключевые слова: мастерство, мастер, культура, творчество, личность.

* * *

УДК 115:141.32

Кущенко В. В.
аспірантка кафедри історії філософії філософського факультету, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), vik-vik@ukr.net

ЧАС ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ

Розглядається розуміння часу в контексті філософських студій особистості з огляду на сучасні тенденції західної інформаційної цивілізації, де змінюються традиційні орієнтири, а власне, смисл життя ніби розпорошується або зовсім щезає. Показано, що саме екзистенційний підхід до часу здатен слугувати своєрідним вирішенням тих темпоральних колізій, які зафіксували такі філософи як З. Бауман, Т. Еріксен, Н. Луман. Таким чином, час постає екзистенційно–антропологічною і ціннісно–смісловою категорією, за допомогою якої артикулюється дихотомія цілей і цінностей, часу і вічності, які задають вельми відмінні настанови людського життя. На прикладі глибоко особистісної філософії С. К'еркєгора представлено час як фундаментальний принцип людського існування, яке ніколи не є, а завжди стає, з огляду на це, людина може і має обирати себе.

Ключові слова: час, цілі, цінності, смисл життя, особистість, суб'єктивність, вибір, стадії екзистенції, мить.

Умови життя в сучасній інформаційній цивілізації по–новому відкривають і загострюють проблематику індивідуального часу. Наш час майже повністю поглинутий обробкою інформації – інформація, інтелектуальні технології просякають все наше життя, фіксується інформаційний бум, надлишок і перевантаження інформацією, т.зв. “дефіцит свободи від інформації”. Спостерігається значне економічне зростання, часозберігаючі технології, які працюють на оптимізацію і економію часу, однак вільного часу в нас так і не додалося [8, с. 28], більше того, вільний час людини повністю поглинутий обробкою інформації. Час сучасного суспільства виявляється дискретним, миттєвим, таким, що прямує до нуля і вислизає. Миттєвість часу і пов'язана з цим ностальгія за часом, що наповнений смислом і сутністю, аналізується в роботі З. Баумана (“Текуча сучасність”) і Т. Еріксена (“Тиранія моменту”).

Як пише Т. Еріксен, в цьому часі комп'ютерів, багатоканального телебачення, текстових повідомлень, мережевих магазинів, електронної пошти під загрозою виявляється сама культура: “потік інформації в стрімкому часі поступово заповнює всі паузи, в результаті чого наше життя ризикує перетворитись в серію перевантажених епізодів без будь–яких “до” і “після”, “тут” і “там” [8, с. 11]; “в епоху інформації неможливо додумати до кінця ні одної думки” [8, с. 5]. Прикметною є також така теза дослідника стосовно людської ідентичності: “йї доводиться переглядати уявлення про себе майже кожного дня, не вистачає стабільності і далекоглядності, вона вільна в своєму виборі, але й приречена обирати” [8, с. 42].

Аналізу темпоральності в сучасному суспільстві також присвячені роботи М. Кастельса (“Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура”) і Н. Лумана (“Час і системна раціональність”, “Реальність мас–медіа”).

Постмодерна культура вже не знає класичних бінарних опозицій: реальне–вигадане, внутрішнє–зовнішнє, чоловіче–жіноче, старе–нове, індивідуальне–колективне, наслідком чого стає переорієнтація на нові цінності (які вже не є цінностями у класичному розумінні цього слова).

Таким чином, маємо неієрархізоване розмаїття ціннісних систем і перспектив, жодна з яких не може